

Salut Laboral

Barcelona Nord i Maresme

Núm. 34. Juliol 2023

B S A
Unitat de
Salut Laboral

Vigilància epidemiològica de malalties relacionades amb el treball

Durant l'any 2022 les àrees bàsiques de salut de la nostra zona han comunicat 217 casos de malalties relacionades amb el treball, que s'han registrat en el Sistema de Vigilància Epidemiològica de Malalties Relacionades amb el Treball de l'Agència de Salut Pública de Catalunya.

En totes les comunicacions, els metges i les metgesses d'atenció primària han sol·licitat derivació del cas a la Unitat de Salut Laboral (USL) per valoració del diagnòstic de sospita clínica de malaltia relacionada amb el treball, cosa que ha suposat un total de 245 visites mèdiques. Aquesta valoració inclou l'establiment de la relació amb l'exposició als riscos laborals i l'assessorament en la realització de les accions necessàries per a la gestió correcta del cas:

- Suport i assessorament al professional notificador del cas.
- Orientació individual al pacient.
- Recomanacions dirigides al servei mèdic dels Serveis de Prevenció de Riscos Laborals (SPRL) i/o a altres agents relacionats (Institut Català d'Avaluacions Mèdiques, Institut Nacional de la Seguretat Social i Inspecció de Treball).

Patologia	Casos
Trastorns de salut mental derivats de riscos psicosocials	160
Patologia osteomuscular	48
Patologia respiratòria	6
Hipoacúsia professional	3

Cal destacar l'augment considerable en les derivacions generals a la Unitat, que ha suposat un increment del 52,8% respecte de l'any anterior. La patologia més derivada, també amb diferència, continua sent la patologia mental relacionada amb diferents factors de risc a la feina, amb la complexitat associada a la gestió d'aquesta tipologia de casos.

Abordatge de les malalties relacionades amb factors de risc psicosocial a la feina

Des de fa ja uns quants anys, els problemes de salut relacionats amb el treball dels pacients derivats a la nostra Unitat des de l'atenció primària han canviat completament. A l'inici de l'activitat de la USL, les consultes eren sobre problemes osteomusculars associats a condicions ergonòmiques de treball deficitàries. La nostra intervenció es basava a establir una relació entre aquestes condicions i la malaltia de la persona derivada per, segons el cas, iniciar un procés de derivació al sistema assistencial de les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social.

En els darrers 15 anys, i de forma exponencial, la majoria dels casos derivats presenten trastorns de salut mental de tipus ansiosodepressiu (generalment trastorns adaptatius) relacionats amb elements organitzatius de l'empresa o amb problemàtiques interpersonals laborals de caire molt divers.

Habitualment, l'abordatge de la USL de les persones derivades per aquesta problemàtica psicosocial es divideix en quatre fases:

- **Recollida documental d'informació.** Un cop rebuda la interconsulta es contacta amb el pacient i se li demana un breu relat escrit de la situació psicosocial laboral que vincula amb el seu problema de salut, així com si disposa d'altres documents relacionats amb la prevenció de riscos com són l'avaluació de riscos psicosocials de l'empresa i els resultats de la vigilància de la salut.

Es tracta d'una informació rellevant per poder continuar amb la valoració i orientació del cas.

- **Valoració mèdica del cas.** A partir de la documentació aportada es decideix quina és la via d'abordatge més adient. Habitualment, es contacta amb el pacient per fer una valoració mèdica que permetrà completar la informació sobre la seva salut i l'evolució del quadre i conèixer la percepció de la situació psicosocial laboral viscuda, com també les actuacions desenvolupades al respecte per part de l'empresa. L'objectiu és identificar si hi ha sospita d'una malaltia relacionada amb l'exposició a factors de risc psicosocial en el lloc de treball, o mancances en la prevenció de riscos per part de l'empresa, i dur a terme un assessorament medicolaboral que permeti avançar en la resolució de la situació i, per tant, en la millora clínica del pacient.
- **Recomanacions preventives o assistencials.** En funció de cada cas s'elabora una sèrie de recomanacions de caràcter preventiu que podran anar dirigides a la persona afectada, al servei sanitari del servei de prevenció de riscos laborals de la seva empresa, al professional sanitari d'atenció primària que ha notificat el cas i/o a altres agents relacionats amb la salut laboral del territori.
- **Incorporació al Registre de Malalties Relacionades amb el Treball.** Si se sospita que la patologia està vinculada amb l'activitat laboral s'incorpora al Registre de Malalties Relacionades amb el Treball de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, amb l'objectiu de fer-ne la vigilància epidemiològica i disposar d'informació per desenvolupar estratègies de prevenció i promoció de la salut en aquest àmbit.

Vigilància postocupacional de la salut dels treballadors que han estat exposats a l'amiant

La Xarxa d'Unitats de Salut Laboral gestiona el programa de vigilància postocupacional de persones que han estat exposades a l'amiant a Catalunya. Es tracta d'un programa d'accés voluntari del qual forma part una cohort de persones que ja no treballen allà on van tenir contacte amb aquest material, bé perquè ja s'han jubilat o perquè estan en actiu en altres empreses.

Aquestes persones actualment poden ser derivades a les USL des de la xarxa d'atenció primària, des dels serveis de Pneumologia o a través de la detecció activa en el Registre de Treballadors Exposats a l'Amiant (RTEA) de l'Agència de Salut Pública de Catalunya. La nostra USL s'encarrega del seguiment de la cohort de persones postexposades del RTEA a la nostra àrea.

Un cop es rep el cas, es fa una primera visita mèdica en què es valora l'exposició a l'amiant i la inclusió en el programa, es fan les proves complementàries necessàries i es deriva el cas al Servei de Pneumologia de Badalona Serveis Assistencials per completar l'estudi. Els casos tornen a la Unitat de Salut Laboral per tal de ser informats de la periodicitat del seguiment mèdic i facilitar, si escau, el reconeixement de la patologia relacionada amb l'amiant com a malaltia professional per part de l'Institut Nacional de la Seguretat Social.

La cohort de treballadors/ores en seguiment per la nostra USL és variable, per la inclusió de nous pacients que s'ha detectat que han tingut exposició a l'amiant i per canvis de residència o èxits, que ocasionen baixes en el seguiment.

Actualment estem seguint de forma activa un total de 156 persones.

La patologia registrada a la cohort en seguiment és:

Patologia	Casos
Asbestosi / fibrosi pleural	14
Malalties pleurals benignes relacionades amb l'amiant	27
Sense patologia relacionada amb l'amiant	91
Pendents de completar proves diagnòstiques	24

Durant el 2022 destaquem la continuïtat de les accions iniciades l'any anterior per la Xarxa d'Unitats de Salut Laboral per cercar activament persones treballadores que hagin pogut estar exposades a l'amiant i incorporar-les al RTEA i al programa de vigilància postocupacional. Aquesta cerca de la xarxa s'ha centrat en l'empresa NERTUS, del sector ferroviari, i en el personal bomber jubilat de l'Ajuntament de Barcelona. A tot Catalunya s'han incorporat al RTEA 70 professionals de NERTUS i 145 del Cos de Bombers, dels quals 7 i 16 són, respectivament, residents a la nostra àrea.

És important que si, des de la xarxa d'atenció primària es detecta algun/a treballador/a que refereixi haver desenvolupat una activitat laboral en contacte amb amiant i no estigui realitzant un seguiment al respecte per part del servei de prevenció de la seva empresa (parlem de persones jubilades o que hagin canviat d'empresa), es derivi a la USL per valorar-ne la inclusió en el programa.

[Continua a la pàgina següent.]

En aquest sentit, cal destacar que l'exposició professional a l'amiant va ser molt freqüent durant la dècada que va de final dels anys 70 a final dels 80, coincidint amb un gran creixement en els sectors industrial i de la construcció.

Les activitats laborals en què més exposició a amiant hi ha hagut inclouen la indústria de fibrociment, la fabricació i reparació de frens i embragatges, el desballestament de vaixells, els enderrocs d'edificis, la indústria tèxtil de material ignífug i la construcció en general.

Pel que fa a l'exposició laboral actual, és molt menor i està molt més controlada després de la prohibició de l'ús de l'amiant, a partir de l'any 2002. Se situa, especialment, en les tasques de desamiantat i/o demolicions d'edificis. El seguiment mèdic d'aquests professionals en actiu és responsabilitat de l'empresari i el realitzen els serveis de prevenció de riscos laborals de les empreses.

Què ha de fer el/la metge/essa d'atenció primària si sospita el diagnòstic d'una malaltia professional?

Quan els facultatius de la xarxa d'atenció primària tinguin coneixement de l'existència d'una malaltia que podria ser qualificada com a professional (inclosa en l'annex 1 o 2 del Reial Decret 1299/2006, de 10 de novembre, pel qual s'aprova el quadre de malalties professionals en el sistema de la Seguretat Social i s'estableixen criteris per a la seva notificació i registre) ho han de comunicar a l'entitat gestora o entitat col·laboradora amb la Seguretat Social que assumeixi la protecció de les contingències professionals de la persona treballadora

(habitualment la mútua col·laboradora amb la Seguretat Social) per tal de ser qualificada com a malaltia professional.

En cas de desacord, serà l'Institut Nacional de la Seguretat Social qui decidirà sobre la determinació de la contingència i el reconeixement de la malaltia professional.

Per a qualsevol dubte que tingueu al respecte, podeu adreçar-vos a la vostra Unitat de Salut Laboral de referència, que us podrà orientar en la gestió del cas.

Recordeu

Els objectius de la notificació de casos laborals són:

- Detectar malalties relacionades amb el treball ateses a l'atenció primària.
- Descriure la morbiditat relacionada amb el treball.
- Conèixer els factors de risc associats a les patologies detectades.
- Contribuir a la resolució dels casos i a la prevenció dels riscos laborals.

BADALONA SERVEIS ASSISTENCIALS

UNITAT DE SALUT LABORAL BARCELONÈS NORD I MARESME

Dra. Laura Ramírez Salvador · Dr. Àlex Guerrero Roca · Sra. Laura Sanahuja Machado

Carrer de Sant Anastasi, 69. 08911 Badalona · uslbnim@bsa.cat